

Strontianitt fra Bjønndalen Bruk, Nittedal, Akershus

Av Lars O. Kvamsdal og Einar Ødegård

Strontianitt er et mineral som er funnet i svært mange lokaliteter over hele verden. I Norge derimot, er mineralet foreløpig meget sjeldent. Det er til nå kun rapportert fra én lokalitet (Larsen 2003). Funnet ble gjort i 1986. Forekomsten er beskrevet som en veiskjæring nord for Vinje turisthotell, Åmot i Telemark. Her opptrer mineralet som "busker" av korte (inntil 0,5 mm), nåleformede krystaller på en kvartsgang med kobberminerale. Mineralet ble kun funnet på to stuffer, hvorav den ene er i samlingene på Mineralogisk Geologisk Museum (MGM) i Oslo.

Nå er mineralet også påvist i Bjønndalen Bruk, Nittedal, Akershus.

Bjønndalen Bruk drives på rombeporfyr. Siden bruddet er i drift, dukker det hele tiden opp friskt materiale. Vi har to dedikerte amatørmineraloger som følger utviklingen i bruddet nøye, Tom Busch og Einar Ødegård. Disse to kjenner bruddet meget godt. De følger med på hvor det sprenges, og spesielt godt når det sprenges i områder der det er håp om å finne interessant materiale.

Bruddet har også tidligere gitt oss noen overraskelser. En av de store overraskelsene var da det ble påvist berylliumsminerale i Bjønndalen. Det er ikke vanlig å finne berylliumsminerale i rombeporfyr, men i Bjønndalen er det blitt funnet vakre, vannklare fenakittkrystaller på opptil 28 mm (Kvamsdal 1995 og Berg & Selbekk 2007).

Videre ble det på en prøve funnet av Lars O. Kvamsdal, påvist bertranditt høsten 1992. Mineralet er identifisert med XRD (film nr. 29005) på MGM av Erik Wulff-Pedersen. Dette mineralet opptrer som vannklare, prismatiske krystaller på opptil 10 mm. Både fenakitt og bertranditt opptrer meget sparsomt i bruddet.

Strontianitt, Bjønndalen bruk, Nittedal, Akershus. Størrelsen på aggregatet er 10 mm. Foto og samling: Tom Busch.

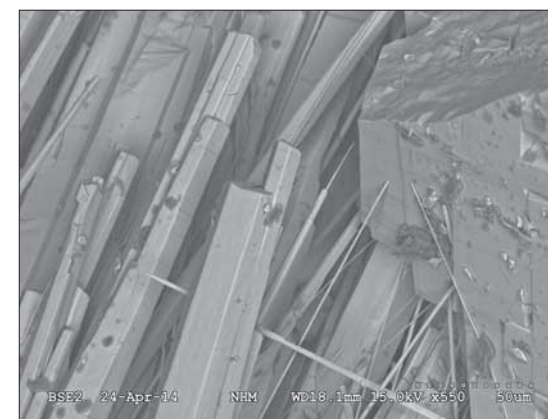
Våren 2012 fant Tom Busch noen krystallaggregater som ikke lot seg identifisere visuelt. Under en rutinemessig inspeksjonsrunde i bruddet, fant han mineralet i noe nysprengt materiale i et området det ikke var funnet noe spesielt interessant i tidligere.

Mineralet opptrer som sammensatte aggregater av nåleformede krystaller, ofte som nek. Aggregatene har en lengde på opptil 10 mm. Fargen er hvit til vannklar. Mineralet er dannet meget sent i feltspatdruser, bl.a. sammen med kalsitt og et klorittmineral.

Harald Folvik ved MGM i Oslo undersøkte mineralet ved hjelp av EDS (26.04.12) og kunne fastslå at dette var strontianitt. Strontianitt er et strontiumkarbonat med formelen $\text{Sr}[\text{CO}_3]$. Dersom vi bytter ut strontium (Sr) med kalsium (Ca) får vi kalsitt $\text{Ca}[\text{CO}_3]$, som er et vanlig mineral i Bjønndalen. En av strontianittkrystallene fra Bjønndalen går gjennom en kalsittkrystall.

Mineralet er meget sjeldent i bruddet. Det er kun funnet et lite antall stuffer der en av de beste stoffene nå befinner seg på MGM i Oslo.

Det er til nå funnet 54 forskjellige minerale i Bjønndalen. Siden bruddet er i drift, kan vi håpe og tro at det kommer flere overraskelser fra denne forekomsten.

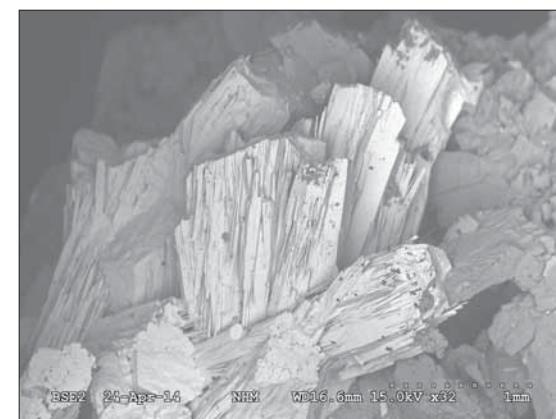

Litteratur

Berg, H. J. og Selbekk, R. (2007) Nyfunn av fenakitt i Bjønndalen bruk, Nittedal. *Stein*, årg. 34, nr. 3, s. 32.

Kvamsdal, L. O. (1995) Nytt om minerale. Bjønndalen. *Stein*, årg. 22, nr. 2, s. 109.

Larsen, K. E. (2003) Mineralspalta. *Stein*, årg. 30, nr. 1, s. 21.

Strontianitt, Bjønndalen bruk, Nittedal, Akershus. Samling: L. O. Kvamsdal SEM-foto: H. Folvik, MGM, Oslo.

NATURENS MANGFOLD

Kjøper og selger minerale, fossiler, meteoritter, utstoppepe dyr, tørkede insekter, gevirer, bøker, figurer, biologisk og geologisk rekvisita. Medlemmer med NAGS-kortet får 20% rabatt på enkeltvarer under 500 kr. Hagegata 1, 0577 OSLO (like ved Naturhistorisk museum)
www.facebook.com/NaturensMangfoldAS www.naturensmangfold.no
 E-post: rune.froyland@naturensmangfold.no Tlf. 975 11 694